

Pošta vydala poštové známky na tému úžitkového umenia

Bratislava, 13. januára 2021

Slovenská pošta vydala tri poštové známky s tematikou úžitkové umenie. Poštová známka Rímske sklo zo Zohora má nominálnu hodnotu 0,05 €, známka Gotický pohár s nálepmi z Bratislavy má hodnotou 0,10 € a známka Zlatá Zuzana zo sklárne Zlatno má nominálnu hodnotu 0,20 €.

Poštová známka „Úžitkové umenie na Slovensku: Rímske sklo zo Zohora“

Poštová známka rozmerov 26,5 × 22 mm, vrátane perforácie, vyšla vo forme tlačového listu so 100 známkami. Známkou vytlačila technikou ofsetu v kombinácii so serigrafiou spoločnosť Tiskárna Hradištko, s.r.o. Na poštovej známke je zobrazená modrá rebrovaná miska z čias Rímskej ríše, objavená v kniežacích hrobách v Zohore z 1. storočia pnl. Súčasne s poštovou známkou vyšla aj obálka prvého dňa s pečiatkou FDC s dátumom 4. 1. 2021 a domicilom obce Zohor. Motívom prítláče FDC obálky je detail štruktúry mozaikového rímskeho skla. Motívom pečiatky je kontúra tvaru rímskej misky zo Zohora. FDC vytlačila technikou ofsetu spoločnosť BB PRINT, s.r.o. Autorom výtvarného návrhu poštovej známky, FDC a FDC pečiatky je Mgr. art Peter Nosál.

V dobe rímskej viedla územím Záhoria tzv. Jantárová cesta – významná diaľková trasa, ktorá vychádzala z rímskej Aquileie a v blízkosti sútoku Moravy s Dunajom prechádzala na barbariské územie. Pozdĺž rieky Moravy smerovala ďalej na sever k Baltskému moru, ktorého pobrežie bolo bohaté na výskyt jantáru – v Ríme vysoko cenenej suroviny na výrobu šperkov. Aby si Rimania zabezpečili bezpečný prechod rímskych obchodníkov cez barbarikum, snažili sa získať miestne germánske elity najčastejšie prostredníctvom rôznych darov. Preto nie je prekvapením, že práve v Zohore a Vysokej pri Morave boli objavené hroby príslušníkov barbariskej aristokracie, ktoré obsahovali luxusné rímske výrobky, predovšetkým stolovacie servisy zložené z bronzových, strieborných a sklenených nádob. Hroby zo Zohora boli nájdené pri ťažbe štrku v miestnej štrkovni. Išlo o náhodné nálezy, pri ktorých neboli prítomní archeológovia, a preto sa podarilo zachrániť len neúplné časti hrovej výbavy. Prvý z hrobov objavili v roku 1949 pri odvážaní štrku. Zachovali sa z neho dve bronzové panvice. Až o sedem rokov neskôr v roku 1956 našli druhý hrob, z ktorého sa zachránila iba veľká bronzová nádoba. V nasledujúcom roku boli objavené tri ďalšie hroby. Z nich hroby č. 3 a 4 obsahovali sklenené nádoby – misky, ktoré boli uložené v pároch. Súčasťou pohrebnej výbavy zosnulého z hrobu č. 3 boli dva páry sklenených nádob – misiek. Prvý pár tvorili misky z nepriehľadného tmavomodrého skla zdobené technikou millefiori, druhý z priehľadného modrého skla zdobeného rebrovaním. V hrobe č. 4 sa síce našla len jedna podobná miska zo zeleného priehľadného skla, je však pravdepodobné, že k nej patrila ďalšia nájdená samostatne. Zaujímavé

Kontakt

Mgr. Iveta Dorčáková

hovorkyňa, Slovenská pošta, a.s. **e:** dorcakova.iveta@slposta.sk **w:** www.posta.sk

je, že najbohatší hrob č. 5, z ktorého sa zachovala takmer kompletná hrobová výbava (zlatý náramok, 2 strieborné spony, 2 strieborné poháre, 6 bronzových nádob a bronzové nožnice), neobsahoval sklenené nádoby. Až v roku 2010 sa archeológom z AÚ SAV podarilo preskúmať ďalší neporušený hrob germánskeho náčelníka. Jeho posmrtnú výbavu tvorili rímske nádoby z bronzu a skla, germánske nádoby z hlíny, nástroje a súčasti odevu. Zaujímavým objavom bol súbor kamienkov používaných pri spoločenských hrách.

Igor Bazovský, PhD.

Poštová známka „Úžitkové umenie na Slovensku: Gotický pohár s nálepmi z Bratislavy“

Poštová známka rozmerov 22 x 26,5 mm, vrátane perforácie, vyšla vo forme tlačového listu so 100 známkami. Známkou vytlačila technikou ofsetu v kombinácii so serigrafiou spoločnosť Tiskárna Hradištko, s.r.o. Motívom poštovej známky je zelený gotický pohár s nálepmi z 15. storočia, ktorý bol objavený v areáli historického objektu Akadémie Istropolitany. Súčasne s poštovou známkou bola vydaná aj obálka prvého dňa s pečiatkou FDC s dátumom 4. 1. 2021 a domicilom mesta Bratislava. Motívom prítlače FDC obálky je detail štruktúry gotického pohára. Motívom pečiatky je kontúra tvaru gotického pohára. FDC vytlačila technikou ofsetu spoločnosť BB PRINT, s.r.o. Autorom výtvarného návrhu poštovej známky, FDC a FDC pečiatky je Mgr. art Peter Nosál.

Na križovatke, kde odpradávná obchodná cesta zo severu, smerujúca k brodu, pretínala cestu z východu na západ pozdĺž toku Dunaja, vzniklo už v praveku trhové miesto. Chránené bolo opevneným bodom na kopci, z ktorého sa neskôr vyvinul Bratislavský hrad. Pôvodné trhovisko postupom času obstavali budovami podhradia. Nachádzalo sa tam, kde sa dnes mierne rozširuje južný úsek Ventúrskej ulice. V 13. storočí sa trhovisko postupne prenieslo na plochu terajšieho Hlavného námestia. Najbohatší mešťania mali však naďalej domy pri starom trhovisku. V šesťdesiatych rokoch 20. storočia sa uskutočnil dôkladný archeologický výskum v areáli domov na Ventúrskej ulici, ktoré vtedy považovali za bývalé sídlo Univerzity Istropolitany. Univerzita založená Matejom Korvínom v roku 1465 údajne tieto domy používala od roku 1467. Areál pozostáva z viacerých stredovekých meštianskych domov okolo spoločného nádvorja. Miesto bolo osídlené už v 10. storočí. Výskum priniesol množstvo nálezov z obdobia pred založením univerzity. Predtým tam žili príslušníci významných meštianskych rodín, napríklad peňažníkov Venturovcov, po ktorých ulica dodnes nesie meno, či rodiny mešťanostu Štefana Gmaitla, ktorý zomrel bez mužských potomkov. V meštianskych domácnostiach prvej polovice 15. storočia sa používali aj prepychové predmety, za ktoré by sa nemusel hanbiť ani kráľov stôl. K nim patrili aj vtedy veľmi drahé importované sklenené poháre, ktorých fragmenty výskum priniesol. Povrch jemnostenných

Kontakt

Mgr. Iveta Dorčáková

hovorkyňa, Slovenská pošta, a.s. **e:** dorcakova.iveta@slposta.sk **w:** www.posta.sk

pohárov bol ozdobený radmi sklenených nálepkov, ktoré pripomínali maliny. Nebol však len okrasou, zabraňovali, aby sa vzácné poháre vyšmykli z rúk popíjajúcich.

Štefan Holčík

Poštová známka „Úžitkové umenie na Slovensku: Zlatá Zuzana zo sklárne Zlatno“

Poštová známka rozmerov 22 x 26,5 mm, vrátane perforácie, vyšla vo forme tlačového listu so 100 známkami. Známkou vytlačila technikou ofsetu v kombinácii so serigrafiou spoločnosť Tiskárna Hradištko, s.r.o. Motívom poštovej známky je pohár z ikonickej nápojovej súpravy Zlatá Zuzana. Súčasne s poštovou známkou vyšla aj obálka prvého dňa s pečiatkou FDC s dátumom 4. 1. 2021 a domicilom obce Zlatno. Motívom prítlače FDC obálky je detail štruktúry pohára. Motívom pečiatky je kontúra tvaru pohára. FDC vytlačila technikou ofsetu spoločnosť BB PRINT, s.r.o. Autorom výtvarného návrhu poštovej známky, FDC a FDC pečiatky je Mgr. art Peter

Nosál.

Jozef Staník (1908 – 1986), rodák zo Zlatna, pracoval v zlatnianskych sklárňach už od svojich desiatich rokov. Ako učeň začínal v Radnici pri Plzni a prešiel celkovo 14 sklárskych hút, kde sa učil od starých majstrov českého skla. V roku 1952 sa vrátil do sklárni Zlatno, n. p. Stredoslovenské sklárne, ktoré sa špecializovali na úžitkové sklo. Zaviedol tu nový spôsob práce a pričínal sa aj o zriadenie chladiacej pece, vďaka čomu získali výrobky zo Zlatna lepšiu kvalitu. Staník priniesol do Zlatna novú výtvarnú kvalitu. Začal experimentovať so špirálovito stočenými stopkami so vzduchovými kanálkami, novými tvarmi a farbami. Keď v polovici 50. rokov prišiel do zlatnianskej sklárne belgický expert, obdivoval Staníkove výrobky zo sodnodraselného skla, ktoré boli plné krehkosti, elegancie a pôvabu. Staník priamo pred ním vyformoval najkrajší zo svojich výrobkov, ktorý následne rozpracoval do ikonickej nápojovej súpravy a predstavil ju vedeniu podniku.

Poháre vynikali elegantným tvaroslovím s výrazným poznávacím prvkom guľovitého tvaru, ktorý bol umiestnený v ich spodnej časti. Keď v Zlatne začali guľôčku zlátiť, medzi verejnosťou sa viedli spory o tom, ako sa dostala do nôžky pohára. Niektorí verili, že je v nej ukryté pravé zlato a boli ochotní pre ňu poháre rozbiť. Jozef Staník na jej vytvorenie navrhol špeciálne kliešte, ktorými bola tvarovaná tak, aby ju sklo obtekalo z troch strán. Patent na „prípravok pre tvarovanie nôžok kalíškov“ bol Staníkovi udelený až 15. augusta 1959 s retroaktívnou platnosťou od 23. mája 1956. Patentná listina mala číslo 91347 a vynález bol odovzdaný štátu. Presný popis znel: „...konce dlhších ramien čelustí sú prispôsobené k vytváraniu guľovitých výstupkov na nôžke pri stlačení ručnej páky.“

Ako prvé sa v roku 1956 začali v Zlatne vyrábať poháre so zeleným nádychom určené na sekt. Zahraničné objednávky na seba nenechali dlho čakať. Prichádzali z USA, Kanady a postupne z celého sveta. Pôvodne bola nápojová súprava označená len číslom. Svoje meno dostala Zlatá

Kontakt

Mgr. Iveta Dorčáková

hovorkyňa, Slovenská pošta, a.s. **e:** dorcakova.iveta@slposta.sk **w:** www.posta.sk

Tlačová správa

Zuzana až v roku 1958 na svetovej výstave Expo 58 v Bruseli podľa manželky obchodníka z Montrealu, Susanne. Súprava sa vyrábala vo viacerých farbách od zelenej, čirej, modrej, ružovej, fialovej, tmavej dymovej až po žltú a verziách na rôzne druhy alkoholických nápojov: sekt, likér, víno, grappa, koktail, sherry, brandy a neskôr aj pivo. Od roku 1971 sa vyrábala aj v sklárňach v Katarínskej Hute a v Málinci. Za 50 rokov výroby sa vyrobilo približne päť miliónov súprav Zlatej Zuzany.

Maroš Schmidt

Kontakt

Mgr. Iveta Dorčáková

hovorkyňa, Slovenská pošta, a.s. e: dorcakova.iveta@slposta.sk w: www.posta.sk